

Eumerus grandis

Praktmånblomfluga

NE

NA

LC

DD

NT

VU

EN

CR

RE

Starkt hotad (EN)
B2ab(iii,v)c(iv)

Klass: Insecta (egentliga insekter), **Ordning:** Diptera (tvåvingar), **Familj:** Syrphidae (blomflugor), **Släkte:** *Eumerus* (månblomflugor), **Art:** *Eumerus grandis* - praktmånblomfluga Meigen, 1822 **Synonymer:** rödsidig lökblomfluga

Kännetecken

En art där honan är stor med tydligt röda bakkroppssidor, medan hanen ofta är något mindre och bara har små röda områden på bakkroppens sidor. Påträffas på kalkhaltiga marker i anslutning till spenört.

Längd 8-12 mm. Honans panna framför ögontriangeln med smal pudring på sidorna. Antenner svarta. Ögon med ganska lång, tät och ljus behåring. Hanens ögon sammanstötande längs en sträcka som på sin höjd motsvarar ögontriangelns höjd. Ögontriangel relativt långt framskjuten; avståndet till ögonens bakre kant motsvarar ungefär triangelns höjd. Ryggsköld mörkt metallglänsande, skiftande i blått eller grönt; framtill med två längsgående vitaktiga, endast smalt åtskilda puderstrimmor. Bakkropp med parvisa vitaktiga, halvmånformiga puderfläckar på tergit 2-4. Hos hanen är bakkroppen övervägande svart; dock är tergiterna 2 och 3 alltid mer eller mindre rödfärgade på sidorna. Hos honan är tergiterna 2-4 brett och tydligt röda på sidorna, så att endast deras mellersta tredjedel är mer eller mindre mörk. Benen är övervägande mörka, och i synnerhet baklåren är uppsvällda. Skenbenen är rödgula vid basen, och fötterna är gulaktiga på undersidan.

Stora exemplar kan genom sin storlek inte förväxlas med någon annan art i släktet. Små hanar kan dock i fält förväxlas med stora exemplar av *Eumerus strigatus*. Speciellt honan uppvisar viss likhet med andra blomflugor som *Myolepta dubia* och *Tropidia scita*. Dessa arter saknar dock de typiska halvmånformiga puderfläckarna.

Utbredning och status

Praktmånblomfluga förekommer i kalkhaltiga kustområden i Södermanland och Uppland samt på Öland (ett fynd från 1986). År 2005 återfanns arten på Björkö i Uppland; tidigare fynd därifrån är från 1936. Artens utbredning är kraftig fragmenterad. Minst nio 1800-talsfynd finns från Skåne, Öland, Gotland, Östergötland och Uppland. I övriga Norden är arten känd genom ett par fynd från Åland, 1919 respektive 1944. I övriga Europa är arten känd från Polen (nu mycket sällsynt), Tyskland (försvunnen) och bergstrakterna i Frankrike, Schweiz (osäker status), Österrike, Spanien, Italien och Rumänien. Den är i flera länder klassad som sällsynt eller t.o.m. försvunnen. Världsutbredningen omfattar dessutom Armenien, Iran, Mongoliet och Kina. I och med att arten är dåligt känd bör dessa uppgifter dock tas med en nypa salt.

Från denna art föreligger minst nio fynd från 1800-talet från Skåne, Öland, Gotland, Östergötland och Uppland. Därefter föreligger fynd från Uppland (Björkö, 1936 och Runmarö 2002), Öland (Högsrum, 1986), Södermanland (1993-2008, St. Vika), Uppland (kring Hallstavik 2012-2014), och ett flertal fynd från Gotland (Visby, 2010-2014).

Ekologi

Praktmånblomfluga uppges i Europa förekomma på örtrika marker i blandskog med bok och tall eller ädelgran. Zetterstedt (1819) anger ”På Öland vid Glömminge fanns den sällsynt i början av Julii månad på torra ängar”. Både vid det tillfälliga fyndet på Öland 1986 och de senare fynden i Södermanland har man konstaterat att arten förekommer i kustnära, kalkhaltiga områden med öppna solbelysta markytor som är rikligt bevuxna med bl.a. spenört *Laserpitium latifolium*. I liknande biotoper har även *Eumerus flavitarsis* och *E. ornatus* påträffats. Hanen flyger snabbt och lågt över bar mark på jakt efter honor, eller sätter sig på bladkanter av spenört, liggande fjolårsstänglar, stenar eller fläckar av bar mark. Böjer man undan några blad i ett spenörtsstånd kan honan ses krypa längs stängeln och lägga ägg. I samma miljö har man observerat parning samt blombesök på vit fetknopp *Sedum album*. Mycket talar därmed för att arten i Sverige utvecklas i rotområdet på spenört; om utvecklingen sker i stängeln, i tillväxtzonen eller i själva roten får framtiden utvisa. Solbelysta spenörtsbackar har blivit alltmera sällsynta till följd av den igenväxning som orsakas av att skogsbetet har upphört. Av samma orsak har tidigare spridningskorridorer skurits av. Flygtiden inleds vid mitten av juni (en hona) och omfattar i stort sett hela juli. Den observerade flygtiden är något längre på kontinenten än i Sverige. Larven är inte beskriven. Överhuvudtaget finns, även i internationell litteratur, mycket få uppgifter om arten och dess biologi.

Hot

Liksom andra arter som är beroende av varma barmarksområden i skyddade miljöer torde upphörande av betning och därmed generell igenväxning vara ett allvarligt hot. Ett annat kanske ännu allvarligare hot är att våra populationer blivit fragmenterade. Exploatering av lokaler utgör även ett hot.

Åtgärder

Betning, hävd eller annan störning på lämpliga biotoper torde vara en förutsättning för artens fortsatta existens. För att sätta in mer konkreta åtgärder behövs bättre kartläggning av artens utbredning och biologi.

Övrigt

Namngivning: *Eumerus grandis* Meigen, 1822. Systematische Beschreibung 3: 203. Synonymer: *Pipiza lateralis* Zetterstedt, 1819 = *Eumerus lateralis* Zetterstedt 1843. Kommentar: Någon formell synonymisering av *E. grandis* och *E. lateralis* har ännu inte gjorts. Den genom åren mest använda benämningen, *Eumerus annulatus* (efter *Syrphus annulatus* Panzer, 1798), har tillkommit på felaktiga grunder.

Etymologi: *grandis* (lat.) = stor, storslagen, betydande.

Uttal: [Évmerus grándis]

Litteratur

- Bankowska, R. 1963. Munchówki – Diptera. 34 Syrphidae. *Klucze do Oznaczenia Owadów Polski*, 28: 65–69. Warszawa.
- Bartsch, H. 1995. *Check List for Swedish Hoverflies*. Järfälla.
- Bartsch, H. 2001. Swedish Province Catalogue for Hoverflies (Diptera, Syrphidae). *Entomologisk tidskrift* 122: 189–
- Bartsch, H., Binkiewicz, E., Klintbjer, A., Rådén, A & Nasibov, E. 2009. *Nationalnyckeln till Sveriges flora och fauna. Tvåvingar: Blomflugor: Eristalinae & Microdontinae*. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.
- Maibach, A., Goeldlin de Tiefenau, P & Dirickx, H. G. 1992. *Liste faunistique des syrphidae de Suisse (Diptera)*. Miscellanea Faunistica Helvetiae 1. Centre Suisse de cartographie de la faune.
- Röder, G. 1990. *Biologie der Schwebfliegen Deutschlands*. Erna Bauer Verlag, Keltern Weiler.
- Peck, L. V. i Soos, A. & Papp, L. 1988: *Catalogue of Palaearctic Diptera, Volume 8, Syrphidae - Conopidae*: 213. Budapest.
- Speight, M.C.D. 2000. *Species accounts of European Syrphidae (Diptera): species of the Atlantic, Continental and Northern Regions*. In: Speight, M.C.D., Castella, E., Obrdlik, P. and Ball, S. (eds.) *Syrph the Net, the database of European Syrphidae*, vol.20. Syrph the Net publications, Dublin.
- Speight, M.C.D. & Castella, E. 2000. *Range and Status data for European Syrphidae (Diptera): species of the Atlantic, Continental & Northern Regions*. In: Speight, M.C.D., Castella, E., Obrdlik, P. and Ball, S.(eds.) *Syrph the Net, the database of European Syrphidae*, vol. 21, Syrph the Net publications, Dublin.
- Ssymank, A., Doczkal, D. 1998. *Rote Liste Schwebfliegen (Diptera: Syrphidae)*. Schriftenreihe für Landespflege und Naturschutz 55:65–72. Bundesamt für Naturschutz. Bonn-Bad Godesberg.
- Wahlgren, E. 1909. Diptera. 2. Andra underordningen. Flugor. Cyclorapha. *Entomologisk tidskrift* 30:1-86.
- Zetterstedt, J. W. 1819. Nya svenska Insectarter. K. Vet. Akad. Handlingar: 83–84.
- Zetterstedt, J. W. 1843. *Diptera Scandinaviae*. II.

Författare

Hans Bartsch 2009 (kännetecken, ekologi, utbredning, bearbetad av Ragnar Hall, ArtDatabanken). Hans Bartsch 2001. © ArtDatabanken, SLU 2006 (naturvårdsinformation).